

Drepturile Omului în Republica Moldova: Premizele din 2007-2008 și situația din 2009

La data de 24 Noiembrie 2009, Asociația Promo-LEX a organizat masa rotundă „Drepturile Omului în Republica Moldova: Premizele din 2007-2008 și situația din 2009”. Această masă rotundă reprezintă o continuare a activității Asociației Promo-LEX, care acordă asistență

juridică, monitorizează drepturile omului, efectuează litigare strategică și campanii de advocacy în domeniul drepturilor omului. În cadrul mesei rotunde, Asociația Promo-LEX a prezentat Raportul “Drepturile Omului în Moldova 2007-2008” publicat cu suportul Asociației Avocaților Americani / Inițiativa pentru Supremația Legii, Moldova (ABA/ROLI) prin Agenția Statelor Unite ale Americii pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

Ion Manole, Președintele Asociației Promo-LEX, a menționat „În baza constatărilor Asociației Promo-LEX, cât și ai altor actori putem concluziona că pe parcursul anilor 2007-2008 au fost identificate un șir de probleme sistematice care pot duce la violarea unor drepturi garantate de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Cadrul legal în prezent în vigoare prevede că plângerile de tratament ilegal să fie pe deplin examinate, dar situația în acest sens este destul de critică, care arată multe cazuri în care, din diverse motive, de anchetă trece încet și ineficient. ”

Concluziile și recomandările acestui raport sunt prezentate pe scurt mai jos:

Dreptul la libertatea individuală și siguranța persoanei. Cifrele demonstrează că cel puțin 30% din persoanele reținute penal au fost private de libertate nejustificat, în privința acestora nefiind emise mandate de arestare. Totodată, s-a menținut tendința de privare arbitrară de libertate pentru comiterea contravențiilor administrative, în special pentru a cerceta eventualele implicații penale a persoanei. Cifrele demonstrează că circa 60% din reținerile administrative, pe categoriile de contravenții legate de nesubordonare, opunere de rezistență sau ultragiurie a colaboratorilor organelor de drept, pot fi considerate nejustificate.

Dreptul la un proces echitabil. Raportul prezintă exemple de cazuri ce țin de nerespectarea de către procurori a prezumției de nevinovăție, nerespectarea termenelor rezonabile pentru examinarea cauzelor, mimarea anchetării cazurilor de tortură, precum și de lipsa transparenței la suspendarea cazurilor penale.

Drepturile electorale. În perioada de referință au fost efectuate modificări în legislația electorală, care în general au trezit suspiciuni ale opiniei publice. Astfel, a fost ridicat pragul electoral de la 4 la 6%, au fost restricționate drepturile persoanelor cu dublă sau multiplă cetățenie și au fost interzise blocurile electorale. Toate aceste modificări au fost lipsite de argumente logice, consecvente și discutate transparent sau democratic cu opinia publică și societatea civilă.

Dreptul la proprietate. Referitor la respectarea dreptului de proprietate pe parcursul anilor de referință au fost sesizate aceleași încălcări tipice care au fost atestate și în anii precedenți. În special se are în vedere încălcarea drepturilor foștilor deportați și deținuți politici, consecințele privatizării defectuoase a întreprinderilor, violarea

dreptului de proprietate în regiunea de est a RM, netransparența operațiunilor fiscale, exproprierea terenurilor.

Dreptul la informație. Accesul la informație a devenit o problemă acută, mai ales că s-a observat tendința autorităților de împiedica accesul la informație pe motive formale, neântemeiate. Este evidentă discrepanța dintre declarațiile oficialilor privind importanța accesului la informație și a transparenței în procesul decizional și realitatea propriu zisă. De asemenea lipsește un control sistematic și riguros asupra aplicării legislației în domeniu de către Guvern și Parlament.

Dreptul la întrunire. În anul 2007 s-au depistat mai multe cazuri de violare a dreptului la libertatea întrunirilor, însă datorită noii legi privind întrunirile din 22.02.2008 s-a observat o dinamică pozitivă a respectării acestui drept, cu toate acestea finele anului 2008 au culminat cu acțiuni ieșite din comun ale autoritățile care au violat flagrant și intenționat dreptul la libera întrunire.

Dreptul la muncă și drepturile sociale. În perioada 2007-2008 dreptul la muncă și protecție socială a fost deseori încălcat. Deși au fost implementate proiecte în domeniul dat, s-au adoptat un șir de hotărâri de Guvern, numărul cazurilor de încălcare a dreptului la un trai decent, la asistență și protecție socială, la ocrotirea sănătății, la protecție împotriva șomajului etc. este în continuă creștere. Potrivit unor estimări sub limita sărăciei trăiesc cca 40% din populația țării.

Regiunea Transnistreană. Situația locuitorilor din regiunea transnistreană rămâne a fi una gravă. Aceștia nu beneficiază de asistență și protecție socială din partea statului. Autoritățile constituționale au motivat incompetența lor de a le asigura drepturile sociale prin situația politică, funcționarea unui sistem separat de protecție socială în

teritoriu, prin impedimentele cu care se confruntă în implementarea legilor etc.

Rata de persoane private de libertate în regiunea transnistreană fiind de peste 6 ori mai mare ca media în țările membre ale Consiliului Europei.

Studiul în limbile engleză, română și rusă este disponibil [aici](#).

Drepturile Omului și Instituțiile Democratice în perioada post-electorală în Moldova 6 aprilie – 1 iulie 2009

11 Noiembrie 2009 / Asociația „Promo-LEX” a prezentat un studiu axat pe analiza situației privind libertatea întrunirilor, libertatea, siguranța persoanei și dreptul de a nu fi supus torturii, libertatea mass-media/libertatea de exprimare precum și funcționarea

instituțiilor democratice ale statului în perioada post-electorală din Moldova (6 aprilie – 1 iulie 2009).

Autorii documentului au prezentat constatările lor bazate pe aprecierile obiective ale premizelor și consecințelor evenimentelor dramatice din Republica Moldova în perioada

menționată, elaborând de asemenea recomandări concrete pentru autorități și alte structuri vizate în studiu.

Prezent la deschiderea evenimentului, Președintele Comisiei Parlamentare pentru elucidarea evenimentelor din aprilie, Vitalie Nagacevschi a menționat că după alegerile parlamentare din 5 aprilie 2009 drepturile omului au fost încălcate flagrant iar instituțiile democratice au fost influențate politic. Cele mai dese încălcări sunt aplicarea torturii de către polițiști. Iar pentru garantarea respectării drepturilor omului mecanismele existente nu sunt eficiente.

Alexandru Postica a expus drepturile și obligațiile autorităților publice locale și anume cooperarea cu organizatorul și poliția, fiecare din cei enumerați având obligații și drepturi. Iar în cazul existenței unor încălcări ale ordinii publice poliția și reprezentanții administrației publice locale vor dispersa întrunirea conform dispozițiilor legale, anterior avertizându-i de acțiunile ce vor fi întreprinse. Expertul a atenționat că în cazul nerespectării legii organizatorii și participanții vor fi trași la răspundere conform dispozițiilor legale. De asemenea, trebuie trași la răspundere și colaboratorii poliției care acționează ilegal. Autorul a elaborat un set de recomandări pentru organele administrației publice locale: conlucrarea cu organele poliției, facilitarea procedurii de notificare și organizarea întrunirilor, eficientizarea realizării dreptului la întrunire; pentru organele afacerilor interne: sporirea încrederii populației în capacitățile poliției, dezvoltarea abilităților și tacticilor pentru a face față comportamentului inadecvat și agresiv, o mai bună cooperare între poliție și administrația publică locală; pentru organele procuraturii: investigarea fermă de către Procurorul General a cazurilor de încălcare a dreptului la libera întrunire și cazurilor de inacțiune ale poliției, sancționarea conducerii forțelor de ordine, care nu și-au îndeplinit obligațiunile de serviciu; pentru parlament: Modificarea Legii în vederea stabilirii exacte a limitelor atribuțiilor și drepturilor atât pentru

autoritățile publice locale cât și pentru poliție, completarea capitolului V a Legii privind întrunirile cu un nou articol unde să fie indicată expres răspunderea pentru încălcarea Legii fiind prevăzută posibilitatea încasării prejudiciilor morale și materiale pentru acțiunile autorităților publice locale cât și a poliției.

Expertul Ion Manole a constatat încălcarea principiilor Supremației Legii în perioada evenimentelor din aprilie 2009 și abuzurile de drept săvârșite de către organele abilitate să asigure respectarea supremației legii: reținerea arbitrară, maltratarea și torturarea în timpul reținerii persoanelor, încălcarea drepturilor procedurale ale persoanelor, tergiversarea procedurilor de investigare rapidă și eficientă a cauzelor de abuz și deces, concluzii îndoielnice a expertizelor medico-legale. În special, autorul a accentuat atitudinea tolerantă și de sprijin a fenomenului de către factorii de decizie care au stimulat încălcarea supremației legii într-un stat de drept și lipsa reacțiilor oficiale. Astfel, autorul a prezentat comisiei parlamentare recomandări care trebuie implementate pentru o mai bună elucidare a evenimentelor sus menționate (funcționarea transparentă, implicarea specialiștilor străini și a societății civile, stabilirea obiectivă a adevărului etc.) și modificarea legislației în vederea stopării apariției de noi premise pentru astfel de fenomene. De asemenea, Manole a accentuat asupra disponibilității societății civile de a se implica în acest proces.

Expertul Petru Macovei a expus rezultatele monitorizării și evaluării modului în care mass-media a reflectat situația de fapt în perioada post-electorală din Moldova, afirmând că majoritatea posturilor TV au încălcat principiile etice și deontologice de reflectare a evenimentelor: posturile Moldova1, NIT, N4, și Prime TV au prezentat selectiv știrile, au informat neobiectiv cetățenii, au manipulat textul și imaginile, pledând în favoarea Partidului Comunistilor.

Postului național de televiziune „Moldova 1” a oferit informație părtinitoare în favoarea partidului de guvernământ. Expertul a făcut recomandări pentru presă: reflectarea obiectivă și imparțială a evenimentelor, să ofere drept la replică tuturor părților implicate în conflict, să prezinte o retrospectivă a conflictului, cu utilizarea surselor de alternativă, să țină cont de convingerile politice ale diferitelor categorii ale populației, Consiliul Coordonator al audiovizualului să se autosesizeze pentru a lua măsuri pentru a asigura informarea completă, obiectivă și veridică, dreptul la libera exprimare și la libera comunicare a informațiilor prin intermediul mass-media.

Dl. prof. Alexandru Arseni a menționat că în perioada de referință funcționarea instituțiilor democratice a lăsat mult de dorit. În acest context el a subliniat că Parlamentul în exercițiu la data de șase aprilie urma să formeze o comisie parlamentară, dar nu a făcut-o. Noul Parlament ales la 5 aprilie a creat o comisie sub conducerea deputatului Vladimir Țurcan, dar aceasta din urmă nu a prezentat nici un raport de activitate. Cu mare întârziere a fost creată și comisia parlamentară care își desfășoară recent activitatea. Arseni a precizat că tergiversarea investigațiilor favorizează pierderea și distrugerea probelor în cauzele penale care stagnează. Alexandru Arseni a criticat dur inacțiunea Consiliului Superior al Magistraturii în ceea ce privește prestația judecătorilor care au examinat cazurile protestatarilor și faptul că acesta nu s-a autosesizat în cercetarea cazurilor în care mandatele de arest au fost eliberate în birourile de serviciu ale ofițerilor de urmărire penală. Expertul a salutat unele schimbări pozitive atestate în activitatea consiliului consultativ de pe lângă Curtea Constituțională, menționând că practic orice sesizare este dezbătută inițial la acest consiliu și apoi examinată în plenul Curții.

În calitate de invitat special, a participat Dna Natalia

Belitser din cadrul Institutului pentru Democrație Pylyp Orlyk din Kiev. Dna Belitser a prezentat o viziune asupra evenimentelor din aprilie din țara vecină – Ucraina. Opinia publică din Moldova a avut astfel posibilitatea să constate cu stupoare că în perioada evenimentelor dramatice din aprilie, a fost interzis accesul unor jurnaliști și cetățeni ai Ucrainei pe teritoriul Republicii Moldova. Atât la punctele de trecere constituționale, cât și la cele aflate sub controlul ilegal transnistrean reprezentanții structurilor vamale au avut același comportament și au folosit aceleași argumente pentru a refuza intrarea pe teritoriul Republicii Moldova. În viziunea dnei Belitser acest lucru demonstrează faptul că acțiunile erau coordonate dintr-un singur centru. Expertul ucrainean este de părere că evenimentele dramatice din Moldova au schimbat viziunea asupra situației din Republica Moldova.

Participanți ai evenimentului au fost reprezentanți ai societății civile, deputați și reprezentanți ai diverselor structuri de stat, reprezentanți ai misiunilor diplomatice, avocați și victime directe ale abuzurilor autorităților din aprilie.

Studiul în limbile română și engleză este disponibil [aici](#).

Studiul a fost realizat cu suportul financiar oferit de Black Sea Trust for Regional Cooperation /A Project of the German Marshall Fund

**Un studiu comparativ relevă
situația cu privire la**

Libertatea și siguranța persoanei în regiunile de conflict și post-conflict

La 4 noiembrie 2009, Asociația Promo-LEX a lansat Studiul privind libertatea și siguranța persoanei în 4 zone de conflict (Moldova, Georgia, Rusia și fosta Iugoslavie).

Documentul este o încercare de a identifica soluții viabile pentru asigurarea respectului drepturilor omului în regiunea transnistreană, printr-o analiză amplă a situațiilor distincte din alte regiuni în care au fost sau se mai găsesc în situații de conflict. Studiul oferă idei noi, soluții și recomandări pentru societatea civilă, autoritățile Republicii Moldova și structurile internaționale, implicate în procesul de reglementare pașnică a problemei transnistrene.

Experții au identificat în mare parte cele mai relevante situații de încălcare a dreptului la libertate și securitate în regiunile de conflict.

Astfel, expertul Doina Ioana Străisteanu, a relevat gravitatea încălcărilor comise de autoritățile rusești ca urmare a operațiunilor militare și polițienești din Caucazul de Nord (Cecenia și Ingușetia). În special, autoarea a menționat existența unor acte legislative de combatere a terorismului care au rezultat în abuzarea dreptului la siguranță și libertate de către autorități precum și în eșecul organelor de procuratură în prevenirea și combaterea abuzurilor. Existența locurilor de detenție secrete (cum sînt închisorile private a

Președintelui Ramzan Kadîrov) constituie o problemă majoră pentru regiunea în cauză, menționată și în rapoartele CPT-ului (Comitetului European pentru Prevenirea Torturii). Ineficiența și impunitatea cu care activează organele de drept în regiunea Caucazului de Nord, lasă persoanele vulnerabile în fața violării dreptului său la siguranță și libertate, ceea ce determină Curtea Europeană pentru Drepturile Omului să recunoască violarea Art.5 din Convenția Europeană în peste 100 de cauze împotriva Federației Ruse.

Expertul Nicoloz Legashvili, a menționat factorul destabilizator al prezenței trupelor de pacificare rusești în regiunea Abhazia și Osetia de Sud. Or, aceste trupe au avut un rol activ în acțiunile de agresiune militară la care au fost supuse regiunile respective în diferite perioade din anii 1990 și care nemijlocit au comis abuzuri în raport cu persoane, inclusiv civili. Problema cu privire la dubla jurisdicție în regiunile secesioniste a constituit un obstacol în realizarea drepturilor și libertăților cetățenilor Georgiei, deoarece autoritățile secesioniste au creat structurile sale. Pe de altă parte, un exemplu pozitiv al unui mecanism de realizare a jurisdicției constituționale a constituit desfășurarea alegerilor paralele pentru Osetia de Sud, ceea ce a permis crearea unui guvern legal în regiune.

Expertul Goran Miletic a menționat că deși situația de conflict în țările fostei Iugoslavii este mai calmă, oricum în anumite regiuni ale Serbiei; Muntenegru și Bosnia persistă riscul reținerilor arbitrare și examinării ineficiente a cazurilor cu privire la libertatea și securitatea persoanei. Expertul sârb a recomandat autorităților să examineze posibilitatea ratificării și semnării tuturor mecanismelor tratatelor internaționale în materie de securitate și realizarea securității maxime a persoanei în regiunile de conflict. Un aspect deosebit de important ar reprezenta și ratificarea Statutului Curții Penale Internaționale, pe care RM refuză să-l ratifice.

Expertul Ion Manole, a reiterat pozițiile vis-a-vis de lipsa garanțiilor persoanelor care se află în regiunea transnistreană. În special, s-a atras atenția asupra inacțiunii autorităților constituționale care au fost inconsecvente și nu au urmărit scopuri bine definite, ce a dus la o situație de impas. Expertul a sugerat autorităților crearea unei strategii naționale cu privire la realizarea drepturilor și libertăților persoanelor în regiunea transnistreană. Studiile de caz care au fost discutate în societate, în ultimii ani, au demonstrat că nici o persoană nu se poate simți liberă și în siguranță. Nici colaboratorii organelor de forță constituționale nu sunt protejați, fiind deseori umiliți, reținuți sau „arestați”. Problemele din „instituțiile penitenciare”, inclusiv izolatoarele de detenție preventivă din regiune sunt foarte grave și necesită implicarea imediată a societății civile, autorităților constituționale și a structurilor comunității internaționale. Din cauza condițiilor din aceste „instituții” și potrivit statisticilor, majoritatea persoanelor deținute în regiune se află sub riscul real de infectare cu diferite boli, inclusiv HIV SIDA și tuberculoză. O altă problemă majoră pentru libertatea și siguranța persoanei în regiunea transnistreană o constituie înrolarea forțată a tuturor tinerilor în structurile para-militare ilegale.

Studiul în limbile engleză, română și rusă este disponibil [aici](#).

Studiul a fost realizat cu suportul financiar oferit de Balkan Trust for Democracy și Black Sea Trust for Regional Cooperation /A Project of the German Marshall Fund.

Un grup de persoane deținute în Izolatorul de Detenție Preventivă al Secției de miliție din Tiraspol au declarat greva foamei și sunt amenințați cu aplicarea forței

Chisinau, 14 Octombrie 2009 – Deja de 4 zile persoanele deținute în subsolului Izolatorului de Detenție Preventivă al Secției de miliție din Tiraspol (se presupune că ar fi cca 90 persoane) sunt în greva foamei. Potrivit rudelor, aceștia sunt nemulțumiți de faptul că sunt deținuți în condiții inumane, torturați, nu li se asigură accesul la medic, inclusiv că nu primesc coletele cu produsele alimentare transmise lor. Totodată, ei au fost amenințați de administrația Izolatorului cu intervenția grupului operativ cu destinație specială „Spețnaz”, în cazul în care nu vor înceta greva foamei.

Potrivit unor surse, persoanelor deținute li se aplică diverse forme de tortură cum ar fi: lovirea cu obiecte tari peste degete; atârănarea de scaune cu mâinile și picioarele larg-întinse; lovirea cu picioarele și obiecte diverse în diferite regiuni ale corpului, în special la ceafă. Rudele (mame și surori) unor persoane deținute, care au fost martori ai unor scene de maltratare, au fost amenințate cu viol, în cazul în care vor comunica despre respectivele fapte sau se vor adresa autorităților.

Acestea, au mai comunicat că protestatarii sunt reținuți în lipsa unor probe veridice/legale pentru o perioadă îndelungată

de timp (de la 2 – la 6 luni), fiind bănuți de comiterea unor crime pe care nu le-au săvârșit. Printre aceștia, se află și liderul organizației de tineret „Lumea Tineretului” din Tiraspol, Bezrodnii Alexandr. Mama deținutului a explicat că fiul ei este maltratat continuu de către colaboratorii miliției din regiune, cu scopul de a obține de la el declarația de autodenunțare în comiterea infracțiunii de tâlhărie. Rudele bănuiesc că arestarea liderului organizației „Lumea Tineretului” are legătură cu activitățile sale profesionale. Potrivit rudelor, ultimului nu i se acordă asistența medicală (deși a solicitat medicul de numeroase ori), iar avocatului nu i se permite accesul la materialele cauzei penale.

Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile și presupun garanții acordate celor lipsiți de libertate. Prin siguranța persoanei se subînțelege dreptul individului la protecția juridică din partea organelor de stat; dreptul la protecția reputației și demnității; dreptul la libertate și securitate, garanții față de arestări abuzive; dreptul la apărare prin intermediul instanțelor judiciare, precum și dreptul la inviolabilitatea domiciliului.

Astfel, Asociația „Promo-Lex” amintește autorităților Republicii Moldova și celor din Federația Rusă despre obligațiile pozitive pe care le au Guvernele celor două State în raport cu victimele regimului de la Tiraspol.

Asociația „Promo-LEX” solicită în regim de URGENȚĂ, autorităților ruse și moldovenești, cu implicarea reprezentanților Ucrainei, OSCE, UE și SUA (actori implicați în procesul de reglementare a problemei transnistrene), să investigheze cazul și să asigure respectarea drepturilor persoanelor deținute în Izolatorul de Detenție Preventivă al Secției de miliție din Tiraspol (str.Lenin).

Departamentul Juridic al Asociației Promo-Lex 14 octombrie 2009

<http://jurnaltv.md/ro/news/22518/>

<http://jurnaltv.md/ro/news/24242/>

CtEDO a pronunțat hotărârea Petru Roșca c. Moldovei

La 6 octombrie 2009, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Curtea) a pronunțat hotărârea Petru Roșca c. Moldovei (cererea nr. 2638/05).

În cauza Petru Roșca c. Moldovei, reclamantul a invocat violarea art. 3 CEDO (interzicerea torturii) pe motiv de folosire excesivă a forței pe durata arestării și din cauza condițiilor de detenție după ce a fost arestat; violarea art. 5 CEDO (dreptul la libertate și siguranță), pe motiv că detenția sa a fost ilegală, că nu a fost informat prompt despre motivele arestării sale; violarea art. 6 § 1 CEDO (dreptul la un proces echitabil) pe motiv că nu i-a fost permis să fie reprezentat de un avocat, deoarece nu au fost identificați și audiați 2 martori și din cauza lipsei timpului și a facilităților adecvate pentru a-și pregăti apărarea; precum și violarea art. 10 CEDO (dreptul la libertatea de exprimare) pe motiv că arestul său a fost provocat de critica lui față de partidul de guvernământ.

Curtea a constatat, în unanimitate, violarea art. 3 și a art. 6 § 1 în colaborare cu art. 6 § 3 (c) și (d) CEDO. Curtea a acordat reclamantului EUR 2,500 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,000 cu titlu de costuri și cheltuieli.

În fața Curții, reclamantul a fost reprezentat de către Avocatul Alexandru POSTICA, Director Executiv Asociația Promo-

LEX.

Sursa: <http://www.lhr.md/news/154.html>

Școala de vară “Prevenirea fenomenului corupției”

«Corupția: virusul societății democratice – problema fiecărui din noi».

«Puterea corupe, iar puterea absolută corupe absolut». Acest citat al Lordului Acton, istoricului englez al sec. XIX, a stat la baza tuturor activităților Școlii de vară „Corupția –virusul societății democratice” și a contribuit la conceperea de către fiecare din participanți că aceasta este problema fiecărui din noi, la atingerea unui nivel ridicat de cunoștințe și competențe în combaterea răspândirii corupției în societate.

Evenimentul s-a petrecut pe 17-22 august 2009 la Complexul de odihnă “La popas”. Scopul școlii de vară a fost instruirea a 20 tineri lideri ale ONG, grupelor de inițiativă, studenților și tineri jurnaliști din regiunea Transnistreană privind bazele unei societăți democratice și promovarea acțiunilor anticorupționale, consecințele corupției și metodele de prevenire a acesteia prin informarea opiniei publice cu

privire la acest fenomen.

Programul Școlii a fost orientat spre instruirea unui grup de participanți în domeniul combaterii corupției, metodelor de reducere a nivelului corupției în diferite domenii (educației, sănătății și organelor de drept) și promovarea valorilor democratice în rândul tinerilor prin pregătirea unui grup activ de lideri care formează opinia publică.

Pe parcursul desfășurării acțiunilor Școlii de vară participanților li s-a oferit posibilitatea de a se manifesta și de a participa în calitate de spectatori, să adreseze numeroase întrebări în cadrul unui Talk-show improvizat „Politica anticorupțională în RM – succese și eșecuri”. La aceste acțiuni a luat parte coordonatorul Campaniei pentru combaterea corupției „Corupția afectează libertatea ta” din partea Grupului „Vocea Tineretului” pe lângă Banca Mondială și Președintele Asociației „Promo-LEX” care și-au exprimat poziția din punctul de vedere a drepturilor omului și influența fenomenului dat asupra acestui.

De asemenea, a fost realizată activitatea în grupuri întru elaborarea propriilor planuri de monitorizare și crearea a unui Cod Etic al funcționarului public, ce vor contribui la o concepere mai profundă a definițiilor teoretice de monitorizare și etică în instituțiile publice.

Cu scopul de a contribui la o percepere mai amplă a corupției în societate privind cea care afectează pe toți, au fost realizate acțiuni opționale, ca „Ce? Unde? Când?” cu tema corupției și demonstrat un film artistic despre societate coruptă. Pe parcursul Școlii de vară participanții au avut posibilitatea să-și dezvoltate nu numai spiritul de comandă, însă și deprinderile de comunicare, discursuri publice și gândirii critice. După părerea mai multor participanți evenimentul dat a demonstrat responsabilitatea acestora și dorința de a dezvolta în continuare idei întru formarea opiniei publice în lupta împotriva corupției.

Școala de vară a fost realizată în cadrul proiectului „Corupția ne afectează pe toți” cu suportul financiar al Fundației Eurasia din contul mijloacelor alocate de Agenția Elvețiană de Dezvoltare și Colaborare Internațională (SIDA/Asdi) și Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

Olga Gordila,
Director de Proiect
Asociația Promo-LEX

Școala de vară “Drepturile Omului”

În perioada 17-22 august 2009, Asociația Promo-LEX a organizat școala de vară “Drepturile Omului”. Scopul școlii de vară a fost instruirea tinerilor din regiunea Transnistreană în domeniul drepturilor omului. În cadrul școlii de vară au participat 23 tineri din toată

regiunea Transnistreană: raioanele Camenca, Râbnița, Dubăsari, Grigoriopol, or Bender și mun.Tiraspol.

Programul școlii de vară l-au constituit 2 module. Primul modul a fost unul teoretic în cadrul căruia au fost prezentate așa teme ca: „Drepturile omului – Concepte de bază, De ce sunt necesare drepturile omului”; „Retrospectiva situației privind respectarea Drepturilor Omului în Moldova. Ce drepturi sunt garantate de legislația națională și de Constituție”; „Tratate

internaționale la care Republica Moldova este parte”; „Convenția Europeană a Drepturilor Omului – concepte de bază, scurt istoric”; „Dreptul la viață”; „Dreptul la întrunire”; „Dreptul la libertatea de expresie”; „Dreptul de a nu fi supus torturii”; „Mijloace și mecanisme de protecție a drepturilor omului: Căile interne de atac oferite de către instanțele judecătorești /Curtea Europeană a Drepturilor Omului și rolul ei în apărarea drepturilor omului”. În cadrul prezentărilor teoretice participanților li s-au oferit numeroase exemple din practica națională și cea internațională.

De asemenea, în cadrul primului modul a fost organizat și un Talk show „Rolul ONG-urilor în promovarea și apărarea drepturilor omului” cu un invitat special – Dna Doina Iona Straisteanu, jurist în domeniul drepturilor omului cu experiență relevantă atât la nivel național, cât și internațional. Talkshow-ul a fost moderat de unul dintre participanții școlii de vară. În cadrul Talkshow-ului participanții au adresat numeroase întrebări ce se refereau în mare parte la specificul activității juriștilor care activează în domeniul drepturilor omului; cazuri interesante din practica juridică; situația drepturilor omului în Moldova.

Tot în cadrul primului modul participanții au elaborat un plan de acțiuni pentru promovarea și apărarea drepturilor omului la nivel local.

Modulul 2 al programului școlii de vară a inclus 4 jocuri de simulare ce se refereau la dreptul la libertatea de întrunire; dreptul de a nu fi supus torturii; dreptul la libera exprimare; și dreptul la libera circulație. Prin intermediul jocurilor de simulare, participanții au aplicat în practică cunoștințele proaspăt obținute în cadrul școlii de vară. Participanții au simulat o întrunire pașnică și o contramanifestare violentă; procesul de examinare a unui dosar pe o cauză de aplicare a torturii în fața Curții Europene a Drepturilor Omului; au traversat un post vamal și au intrat în rolul de jurnaliști de investigație având drept „Biblie” –

dreptul la libera exprimare.

Această școală de vară a fost deja a treia pe care Promo-LEX o organizează și, de fiecare dată ne convingem de faptul că educația pentru drepturile omului este extrem de necesară și actuală în Moldova, și în mod special în regiunea Transnistreană. Majoritatea cetățenilor nu știu că au drepturi, nu-și cunosc drepturile și sunt foarte pasivi și indiferenți atunci când li se încalcă drepturile. La începutul școlii de vară, niciunul dintre participanți nu a știut să explice noțiunea de „demnitate umană”. Regretabil este și faptul că cetățenilor RM le este caracteristic să justifice orice acțiune abuzivă din partea autorităților ca fiind necesară și chiar utilă, în defavoarea obligației statului de a asigura și respecta drepturile fundamentale ale omului.

Sperăm că tinerii care au participat la această școală de vară nu vor mai uita niciodată ce înseamnă „demnitate umană” și de ce este important să cunoaștem, să apărăm și să promovăm drepturile omului.

Școala de vară a fost organizată în cadrul Programului Educație pentru Drepturile Omului & Educație Civică al Asociației Promo-LEX. Evenimentul a fost realizat cu suportul financiar oferit de Ambasada SUA în Moldova.

Olga Manole

Director de Proiect

Asociația Promo-LEX

Drepturile electorale ale

alegătorilor din regiunea transnistreană sunt în continuare ignorate, constată Promo-LEX

Cetățenii Republicii Moldova domiciliați în regiunea transnistreană au manifestat un interes sporit față de scrutinul anticipat, constată [raportul provizoriu Promo-LEX privind ziua alegerilor](#).

În pofida obstacolelor create de administrația separatistă și a lipsei de informare a alegătorilor din partea autorităților constituționale, la scrutinul anticipat au participat cu 1.500 mai mulți alegători decât în 5 aprilie 2009.

Reprezentanții regimului de la Tiraspol au blocat drumurile, verificând minuțios mijloacele de transport la fiecare post de control. Toate acestea au limitat libertatea persoanelor la libera circulație.

„Autoritățile constituționale s-au dovedit incapabile să asigure realizarea dreptului la vot pentru locuitorii comunei Corjova, raionul Dubăsari, pe teritoriul secției de votare respective”, susține juristul Promo-LEX Ion Guzun.

Asociația Promo-LEX este îngrijorată de tentativele de a intimida observatorii independenți, intervenindu-se astfel în procesul de monitorizarea a scrutinului. Observatorii au fost amenințați iar, în unele cazuri, chiar înjurați. Reprezentanții administrației publice locale, precum și

polițiștii, au fost văzuți în repetate rânduri în raza de 100 metri de la secțiile de votare.

Listele electorale au fost întocmite cu încălcări multiple ale legislației în vigoare. Observatorii Promo-LEX au depistat numeroase cazuri de includere a persoanelor decedate, precum și lipse ale datelor din buletinele de identitate. Totodată, s-au constatat dispariții ale filelor din listele electorale și eliberarea certificatelor pentru drept de vot în baza unor acte de identitate nevalabile sau inexistente.

„În procesul de votare au fost observate cazuri de utilizare a formelor „F 9” dubioase: cu fotografia lipită cu bandă adezivă, fără indicarea numărului documentului sau fără aplicarea ștampilei pe fotografie”, a evidențiat Ion Manole, președinte Promo-LEX.

Observatorii au mai constatat aplicarea diferențiată a practicilor birourilor electorale ale secțiilor de votare în privința admiterii sau respingerii solicitărilor cetățenilor de a vota la domiciliu. Au fost înregistrate cazuri de neglijență și iresponsabilitate din partea membrilor organelor electorale față de atribuțiile ce le revin.

[raportul în anexa](#)

—

Persoane de contact:

Ion Manole, președinte Promo-LEX,

mob. 69 07 08 00

e-mail: info@promolex.md.

Inna Guleac, responsabil relații publice Promo-LEX,

mob. 69 33 78 41

e-mail: innaguleac@gmail.com.

Promo-LEX constată noi încălcări în ziua alegerilor

29 iulie 2009. 18:00 – [Al doilea raport interimar Promo-LEX](#) privind monitorizarea zilei alegerilor constată dispariții ale filelor din listele electorale, cazuri de intimidări ale observatorilor independenți și încălcări ale procedurii de vot cu urna mobilă.

În satul Fârlădeni, Căușeni, cetățeanca Malâi Tamara a fost surprinsă de către operatorul Promo-LEX în momentul în care semna pentru alegătorul Leșan Alexei, care la acel moment nu se afla în incinta secției de votare. Doamna susține că Leșan ar fi uitat să semneze în lista electorală.

Biroul electoral al secției de votare din Telița, Anenii Noi, a eliberat șase certificate de vot în baza unor buletine de identitate nevalabile.

Observatorii Promo-LEX înregistrează în continuare cereri colective pentru urna mobilă.

Întâmplător sau nu, urna și draperiile din secția 42 din Taraclia sunt de culoare roșie.

La ora 17.30 în cele 11 secții de votare în care pot vota alegătorii din regiunea transnistreană, și-au exercitat dreptul la vot 3982 de alegători.

Raport [atasat](#)

—
Persoane de contact:

Ion Manole, președinte Promo-LEX,

mob. 69 07 08 00

e-mail: info@promolex.md.

Inna Guleac, responsabil relații publice Promo-LEX,
mob. 69 33 78 41
e-mail: innaguleac@gmail.com.

**Raport interimar nr. 3 /
Monitorizarea zilei
alegerilor parlamentare
anticipate / Publicat la 29
iulie 2009, ora 22.00**

INTRODUCERE

Monitorizarea alegerilor parlamentare anticipate din 29 iulie 2009 în șapte circumscripții electorale este un proiect realizat de Asociația Promo-LEX în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte „Coaliția 2009”. „Coaliția 2009” este o uniune benevolă de organizații non-guvernamentale, care implementează proiecte întru îmbunătățirea procesului electoral și sporirea

încrederii cetățenilor în proces. Programele de monitorizare a alegerilor în cadrul „Coaliției 2009” sunt implementate atât de Promo-LEX, cât și de alte organizații care fac parte din aceasta.

Al treilea raport intermediar din ziua alegerilor parlamentare anticipate din 29 iulie 2009 se referă la monitorizarea circumscripțiilor electorale Florești, Rezina, Dubăsari, Anenii Noi, Căușeni, Ștefan Vodă și regiunea transnistreană a Republicii Moldova de către peste 270 observatori. Aceste raioane mărginesc regiunea transnistreană și găzduiesc secții de votare speciale destinate alegătorilor cu domiciliul în regiunea transnistreană. Informația din raport a fost colectată de observatorii Promo-LEX în raioanele monitorizate

REPUBLICA MOLDOVA Forma nr. 9

„24” 07 2009

CERTIFICAT

Eliberat cet. Yupan Lidia
numele, prenumele

1956 2 Tarasova
numele mamei

2-nul Beșina
nume și locul nașterii

în legătura cu alegeri parlamentare 2009
motivul

Valabil pînă la „30” 07 2009

L.Ș. Seful SBEDP Beșine
secr. (raional) semnătura

Tipografia L.S. „Ingalnita” tel: 024 - 025 / fax: 024 - 020

REPUBLICA MOLDOVA Formular nr. 9

„21” 07 2009

CERTIFICAT nr. 38

Eliberat cet. Armi Zoraida A.
numele, prenumele

1963 2 Șabalna
numele mamei

2-nul Orșii
nume și locul nașterii

în legătura cu alegeri parlamentare 2009
motivul

Valabil pînă la „30” 07 2009

L.Ș. Seful SBEDP Orșii
secr. raional semnătura

prin observare directă, întâlniri cu interlocutori și consultarea documentelor oficiale.

Constatările și recomandările din prezentul raport sunt formulate cu bună credință și prezentate în spiritul unei cooperări sănătoase cu toate părțile interesate în edificarea unui proces electoral transparent și corect în Moldova. Autorii solicită persoanelor și instituțiilor interesate să ofere informații, să critice sau să corecteze anumite aspecte sau recomandări incluse în Rapoartele de monitorizare a procesului electoral în circumscripțiile nominalizate. Efortul de monitorizare se ghidează de Constituția Republicii Moldova, Codul Electoral, și standardele și principiile internaționale de observare a alegerilor.

Proiectul este susținut financiar de National Endowment for Democracy.

CONSTATĂRI

1. La secția de votare nr. 3 din orașul Rezina, observatorului Promo-LEX nu i s-a permis accesul la listele persoanelor care au votat în baza certificatelor pentru drept de vot și, respectiv, lista certificatelor pentru drept de vot eliberate de această secție de votare.

2. La secția de votare nr. 1 din orașul Ștefan Vodă, Deriughina Galina, secretarul primăriei a depus cerere prin care a fost solicitată includerea a 40 de persoane în lista celor care doresc să voteze la domiciliu. Două din persoanele indicate în listă și anume Tolstova Tatiana și Donii Fiodora, au declarat observatorului Promo-LEX că nu au avut intenția să voteze la domiciliu, votând la secția de votare pe listele de bază. Acestea nu pot explica cum au fost incluse numele lor în acea listă.

3. La secția de votare din satul Telița, observatorul Promo-LEX a constatat că pe lista suplimentară a votat cetățeanul Plăcintă Valeriu 1965 a.n., buletin de identitate A 25073291, care nu avea viză de reședință, sau certificat pentru drept de

vot. Cetățeanul Plăcintă Valeriu are viza de reședință în satul Speia. Observatorul din satul Speia a verificat și a constatat că cetățeanul sus-menționat este inclus în listele de bază din localitate.

4. La secția de votare din satul Alava, raionul Ștefan, dnul Caliman Anatolii, reprezentantul unui concurent electoral la orele 15.00 a adus 19 cereri prin care s-a solicitat votarea la domiciliu. Ele au fost incluse în listă.

5. La secția de votare din satul Botnărești, raionul Anenii Noi, la ora 15.00 au fost înregistrate 38 cereri pentru exercitarea dreptului de vot la domiciliu. După ora 15.00 au mai telefonat încă două persoane care au solicitat urna mobilă. Aceste două cereri au fost înregistrate. Grupul membrilor biroului electoral, care s-a deplasat cu urna mobilă la cele două persoane, nu s-au întors la secția de votare.

6. La secția de votare nr. 2 din orașul Căușeni s-a observat că fișa de însoțire a alegătorului Ceban Sergiu, care a votat pe lista de bază, este lipită cu bandă adezivă. Respectiv ștampila „29.07.2009 ALEGERI” a fost aplicată anume pe această bandă. După momentul aplicării ștampilei, aceasta era deja deteriorată încât nu se observa textul aplicat.

7. La secția de votare nr. 2, Ștefan Vodă, au fost înregistrate 125 solicitări pentru votarea la domiciliu. Șase persoane din cele incluse în această listă, nu au solicitat acest lucru. Nișcanean Olga, Dulgner Tatiana și Dulgner Ion au comunicat că nu au solicitat venirea urnei mobile și au refuzat să mai voteze. Celelalte trei persoane Diulgher Dumitru, Godinciuc Alexandru și Ilicenco Pavel au votat la secția unde își au viza de reședință.

8. La secția de votare nr. 27 din satul Fârlădeni, raionul Căușeni, au fost depuse 36 cereri, prin care s-a solicitat votarea la domiciliu. Membrii biroului electoral au eliberat 40 buletine de vot. La întoarcerea membrilor biroului electoral în secția de votare s-a constatat următoarele: au fost eliberate 40 buletine de vot, au votat 31 persoane, 8 buletine de vot au fost necompletate, iar un buletin de vot a fost declarat lipsă.

9. În satul Pohrebea, raionul Dubăsari, pe geamurile liceului din localitate erau afișate ziarele „Comunistul” și „Moldova Suverană”. Secția de votare din satul Pohrebea se află în incinta liceului.

10. La secția de votare din Molovata Nouă, primarul localității s-a aflat în incinta secției de votare aproximativ 2 ore.

11. Dnul Grigore Policinski, președintele raionului Dubăsari și Vasilii Șova, candidat PCRM, au fost observați în toate localitățile din raionul Dubăsari aflate sub jurisdicția autorităților constituționale. Aceștia au vizitat secțiile de votare din localitățile Molovata Veche, Oxentea, Pârâta, Pohrebea, Cocieri, Coșnița (de două ori), Holercani și judecătoria din satul Ustia.

12. La ora 19.00, a fost exclus membrul biroului electoral al secției de votare din partea concurentului electoral PLDM.

13. Secția de votare din incinta gimnaziului din satul Pârâta, raionul Dubăsari, este amplasată într-o încăpăre cu dimensiunile 10 x 10 m.

14. La ora 20.50, în Fârlădeni, raionul Căușeni, membrii comisiei au început procedura de totalizare, anulând buletinele de vot neutilizate înainte de închiderea secției de votare.

15. La Fârlădeni, raionul Căușeni, un cetățean cu domiciliu în satul Proteagailovca a depus plângere, deoarece membrii comisiei biroului electoral al secției de votare au refuzat deplasarea cu urna mobilă în această localitate.

16. La secția de votare din satul Bobulești, raionul Florești, alegătorii care au votat cu urna mobilă nu au semnat în listele electorale. La întoarcere, membrii biroului electoral al secției de votare s-au certat. Secretarul biroului electoral a părăsit secția de votare, plecând acasă. Observatorul PCRM, prezent în secția de votare a luat listele electorale și a plecat la domiciliul alegătorilor, pentru a fi semnate.

17. La secția de votare din satul Mihailovca, raionul Florești, s-a constatat aglomerație, iar în incinta secției de

votare erau prezente ale persoane decât membrii și observatorii secției de votare. Aceștia au creat haos. Președintele biroului electoral a fost sesizat de observatorul Promo-LEX.

18. La secția de votare din orașul Mărculești, raionul Florești, membrii biroului electoral purtau haine în culorile concurenților electorali: roșu și verde. După intervenția observatorului Promo-LEX, membrul biroului electoral (îmbrăcat în verde) s-a conformat, schimbându-și haina. În același timp, cel îmbrăcat în roșu (secretarul biroului electoral) a refuzat. Mai mult, după aceasta, observatorul a fost intimidat și insultat că a făcut o asemenea observație.

19. La secția de votare din orașul Mărculești, raionul Florești, un membru PCRМ s-a aflat toată ziua în preajma secției de votare, discutând cu alegătorii.

20. La secția de votare din satul Lunga, raionul Florești, în raza secției de votare s-au aflat permanent grupuri de persoane care discutau cu alegătorii, înainte ca aceștia să voteze.

21. La secția de votare din satul Chirilovca, raionul Florești, încăperea secției de votare (Casa de Cultură), era grav avariată.

22. În satul Dumitreni, raionul Florești, au fost observate afișe electorale ale PL și PD.

23. În satul Ștefănești, raionul Florești, încăperea secției de votare, era slab iluminată. Nu erau asigurate condițiile minime pentru observarea procesului electoral.

24. În orașul Ghindești, membrii biroului electoral s-au deplasat cu urna mobilă fără a anunța și invita observatorii.

25. În orașul Ghindești, colaboratorii de poliție se aflau la o distanță mai mică decât cea prevăzută de lege.

26. La 10.00, în satul Frumușica, raionul Florești, dnul Palade Valeriu, membru al biroului electoral a înjurat și amenințat observatorul PL. La ora 18.00, acesta i-a deteriorat ceasul observatorului.

Persoane de contact:

Ion Manole, președinte Promo-LEX,
mob. 69 07 08 00
e-mail: info@promolex.md.

Inna Guleac, responsabil relații publice Promo-LEX,
mob. 69 33 78 41
e-mail: innaguleac@gmail.com.